

Bijlage 4: Samenvatting adviezen SERV, Minaraad en VARIO en respectievelijke actiepunten

	Samenvatting advies	Opnemen in verdere werking	Aanpassing programmanota (in het vet)
SERV p.10.	Globaal positieve inschatting maar meer transparantie nodig in selectie prioritaire acties.	-	<u>P. 54. Programmanota:</u> De volledige lijst met aanbevelingen vormt een portfolio van acties die alle geïdentificeerd zijn als van groot belang om de basisindustrie te faciliteren in haar transitie naar een CO₂-arme, koolstofcirculaire en competitieve industrie tegen 2050. Niet alle voorgestelde beleidsaanbevelingen en acties kunnen echter binnen het kader van het transitieprogramma aangestuurd worden. Sommige van de opgelijste acties vallen buiten de focus van het programma of zijn al geïnitieerd door andere actoren, met wie een uitwisseling of consultatie noodzakelijk of zinvol is. Er wordt een werkplanning voorzien om consultatie of informatiemomenten te organiseren. Het is niet ondenkbaar dat bepaalde dossiers in een latere fase in de scope van Klimaatsprong voor de Industrie komen. Het permanent overlegorgaan heeft op basis van een aantal criteria een selectie gemaakt van acties waarbij Klimaatsprong voor de Industrie het initiatief neemt en instaat voor de opvolging en sturing van de projecten. De criteria die zijn gehanteerd: inzichten uit de evaluatie, dringendheid voor de drie betrokken sectoren, bepalingen uit het regeerakkoord, impact op de transitie, timing en capaciteit.
SERV p.12.	Urgente uitvoering vereist	De urgentie is inderdaad groot. Vandaar zijn ook de prioriteiten voor het eerste jaar al bepaald en is de opstart van de werkgroepen reeds in volle voorbereiding.	-
SERV p.12	Een efficiënte monitoring en governance implementeren	- Dit is reeds de opzet van de actie 'Voortgang van de industriële transitie monitoren', een rapport dat op basis van de indicatoren van beide aspecten (klimaat en competitiviteit) zal worden opgezet en als prioritaire actie is voorzien in 2026. - De parameters van de geactualiseerde	

		roadmapstudie vormen daarbij al een eerste belangrijke input. - Het voorstel van gestructureerde feedback zal in de werking worden opgenomen van het permanent overlegorgaan en de klankbordgroep, via een aanpassing van het huishoudelijk reglement. - De werkgroep transitie-instrument is al een hele tijd actief. Binnenkort worden nieuwe projectgroepen en andere bestaande werkgroepen terug opgestart, naast het permanent overlegorgaan en de klankbordgroep. Ze zullen op kruissnelheid zijn begin 2026. Dit is in volle voorbereiding.	<u>P. 65 Huishoudelijk reglement:</u> aan 'punt 8.2.2.2. Klankbordgroep' werd toegevoegd: Jaarlijks worden de leden van de klankbordgroep gevraagd hun engagement binnen Klimaatsprong voor de Industrie te bevestigen. Er wordt een terugkoppeling voorzien van de klankbordgroep naar het permanent overlegorgaan en vice-versa.
SERV p.14.	Nood aan een duidelijk budgettair kader	Klimaatsprong voor de Industrie heeft geen toegewijd budget op dit moment. Dit zou een meerwaarde kunnen zijn voor de werking van het programma. Maar dit is nu niet het geval. De werkingsmiddelen voor de studies en personeel worden aangerekend op de werkingsmiddelen van VLAIO. Anderzijds is het zo, dat bij de acties die Klimaatsprong voor de Industrie voorbereidt, zoals het onderzoek naar nieuwe financieringsmogelijkheden of instrumenten, het niet altijd a priori mogelijk is een budget te bepalen. Ook de manier van vastleggen in de begroting van een actie bepaalt mede het nodige budget. Als de instrumenten gekend zijn en gebaseerd zijn op marktanalyse, benchmarking, regelgevend kader en de noden van de industrie, kan een onderbouwde nota aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd. Via VLAIO wordt continu gemonitord op welke fondsen bedrijven en investeringsprojecten beroep	-

		kunnen doen, ook op EU-niveau. Deze input nemen we mee bij het accountmanagement dat VLAIO opzet voor de bedrijven met de grootste uitstoot.	
SERV p.14	Transparante linken tussen lange- en kortetermijndoelen	Dit is reeds de opzet van de actie 'Voortgang van de industriële transitie monitoren', een rapport dat op basis van de indicatoren van beide aspecten (klimaat en competitiviteit) zal worden opgezet en als prioritaire actie is voorzien in 2026. De parameters van de geactualiseerde roadmapstudie vormen daarbij al een eerste belangrijke input.	-
SERV p.15.	Versterken van het maatschappelijk draagvlak voor de klimaattransitie van de industrie	Er is reeds een klankbordgroep, waarvan de betrokkenheid wordt versterkt. Daarnaast wordt de communicatie versterkt en een jaarvergadering geïnitieerd waar de voortgang wordt besproken aan de hand van een jaarlijkse monitoring.	-
SERV p.15.	Beleidsaansturing en regelgeving	De input van de raad wordt meegenomen bij de concrete uitwerking van de acties. Aanpassingen aan de staatssteunregels worden continu gemonitord door VLAIO. De vraag inzake een strategische wisselwerking tussen Vlaanderen Circulair en Klimaatsprong voor de Industrie wordt onderzocht op het moment dat de OVAM toetreedt tot het permanent overlegorgaan van Klimaatsprong voor de Industrie.	<u>P. 57 Programmanota:</u> Nieuw punt '7.3 Prioriteiten op het vlak van governance en communicatie 2026' werd toegevoegd aan de programmanota: Hieronder worden een aantal acties beschreven die onder andere ingaan op bezorgdheden van de raden over de governance en in 2026 op de agenda worden gezet: - Het voorbereiden van de intrede van de twee havens (PoAB en NSP) in het permanent overlegorgaan die ook een uitgebreid portfolio van initiatieven hebben, wat kan leiden tot een interessante afstemming in het kader van synergie en complementariteit met de acties van de programmanota, vooral in het kader van energie en infrastructuur.

			- Het voorbereiden van de intrede van de OVAM, waarbij we wensen te exploreren hoe de samenwerking met Vlaanderen Circulair en eventueel andere initiatieven best vorm krijgt, met als focus circulariteit en klimaat, en dit voor de drie betrokken sectoren.
SERV p.17.	Financiering van de transitie	De opmerking dat ‘Optimaliseren, rationaliseren, vereenvoudigen en meer toegankelijk maken van het Vlaamse subsidie-instrumentarium’ ook van belang is voor de basisindustrie, is volledig terecht en wordt mee opgenomen in het Vlaams industrieplan, dat zich richt op de hele industrie. Klimaatsprong voor de Industrie heeft geen toegewijd budget op dit moment. Dit zou een meerwaarde kunnen zijn voor de werking van Klimaatsprong voor de Industrie. Maar dat is nu niet het geval. De werkmiddelen voor de studies en personeel worden aangerekend op de werkmiddelen van VLAIO. Anderzijds is het zo, dat bij de acties die Klimaatsprong voor de Industrie voorbereidt, zoals het onderzoek naar nieuwe financieringsmogelijkheden of instrumenten, het niet altijd a priori mogelijk is een budget te bepalen. Ook de manier van vastleggen in de begroting van een actie bepaalt mede het nodige budget. Als de instrumenten gekend zijn en gebaseerd zijn op marktanalyse, benchmarking, regelgevend kader en de noden van de industrie, kan een onderbouwde nota aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd. Via VLAIO wordt continu gemonitord op welke fondsen bedrijven en investeringsprojecten beroep kunnen doen, ook op EU-niveau. Deze input nemen	

		we mee bij het accountmanagement dat VLAIO opzet voor de bedrijven met de grootste uitstoot.	
SERV p.18.	Infrastructuur en beschikbaarheid van betaalbare energie	De input nemen we mee bij de actie 'Aan de discussies over betaalbare en beschikbare energie vanuit bevoegdheden Vlaamse gewest bijdragen' en de actie 'Een instrument uitwerken voor de projectie van energievraag, - aanbod en infrastructuur'.	-
SERV p.20.	Innovatie en talent	In het Vlaams industrieplan dat van toepassing is op de hele industrie, zijn reeds een aantal acties opgenomen onder de actie 'Talent verder ontwikkelen en er volop op inzetten'. Inzetten op talent en vaardigheden is van essentieel belang. Toch behoudt Klimaatsprong voor de Industrie de huidige focus, temeer omdat andere agentschappen en departementen reeds actief zijn op het sociale thema en daarrond al andere overlegfora bestaan met de juiste experts rond de tafel.	
SERV p.22.	Talent, vaardigheden, opleiding en sociaal overleg	In het Vlaams industrieplan dat van toepassing is op de hele industrie, zijn reeds een aantal acties opgenomen onder de actie 'Talent verder ontwikkelen en er volop op inzetten'. Inzetten op talent en vaardigheden is van essentieel belang. Toch behoudt Klimaatsprong voor de Industrie de huidige focus, temeer omdat andere agentschappen en departementen reeds actief zijn op het sociale thema en daarrond al andere overlegfora bestaan met de juiste experts rond de tafel.	
Minaraad p.7.	Governance en communicatie Zorg voor meer structuur en transparantie in het overleg, systematische terugkoppeling en heldere communicatie binnen Klimaatsprong voor de Industrie. Publiceer jaarlijks een publiek vooruitgangsrapport, optimaliseer	Het voorstel van gestructureerde feedback zal in de werking worden opgenomen van het permanent overlegorgaan en de klankbordgroep, via een aanpassing van het huishoudelijk reglement. Per actie wordt een projectfiche gemaakt met een trekker/projectleider vanuit VLAIO en een trekker vanuit het permanent overlegorgaan.	<u>P. 65 Huishoudelijk reglement:</u> Aan punt '8.2.2.2. Interactie met de klankbordgroep' wordt toegevoegd: Jaarlijks worden de leden van de klankbordgroep gevraagd hun engagement binnen Klimaatsprong voor de Industrie te bevestigen. [...] Er wordt een terugkoppeling voorzien van de klankbordgroep naar het permanent overlegorgaan en vice-versa. <u>P. 65-66 Huishoudelijk reglement:</u>

	informatiesessies en betrek actief de klankbordgroep.	(punt 10 en 11). Tijdens de looptijd van de update van de roadmapstudie en de opmaak van de programmanota is ervoor gekozen daar de focus op te leggen. De werkgroep transitie-instrument bleef wel actief. Binnenkort worden nieuwe projectgroepen en andere bestaande werkgroepen terug opgestart, naast het permanent overlegorgaan en de klankbordgroep. Ze zullen op kruissnelheid zijn begin 2026. Dit is in volle voorbereiding. (punt 14) De interactie met Make2030 wordt verduidelijkt in de definitieve programmanota. De afstemming is reeds voorzien in het geïntegreerd actieplan Vlaamse industrie. Het departement Omgeving is lid van het permanent overlegorgaan en neemt daar zijn rol op. De rol en betrokkenheid wordt duidelijker geëxpliciteerd. De initiatieven van het departement Omgeving in het kader van innovatie en vergunningen in de uitrol van de richtlijn Industriële emissies zullen ook worden vermeld. (punt 16) Er is een grondige uitwisseling en samenwerking tussen VLAIO en de netbeheerders. Zij zijn ook actief lid in de klankbordgroep en betrokken bij een aantal projecten en werkgroepen.	Aan punt '8.2.2.4. Communicatie binnen en buiten Klankbordgroep' wordt toegevoegd: Om de transparantie te verhogen, zal de status van de documenten worden verduidelijkt door ze te labelen: - als IDEE (werkdokument van deelnemende organisaties) - als DRAFT (ontwerp vanuit de werkgroep) - als ONTWERP (na verwerking van feedback van het permanent overlegorgaan) - als VERTROUWELIJK (na feedback klankbordgroep) - als GEVALIDEERD (na feedback van de Vlaamse Regering). Studies worden apart gelabeld met STUDIE. <u>P 68. Huishoudelijk reglement:</u> Aan 'punt 8.2.2.4. Afbakening en interactie met andere relevante platformen' wordt een paragraaf toegevoegd: 8.2.4.4. MAKE 2025-2030 Het Vlaams industrieplan neemt in haar acties de medewerking van Vlaanderen aan het interfederaal plan voor de industrie en aan de agenda 'MAKE 2025-2030' op, zodat de Vlaamse specifieke noden en prioriteiten er rechtstreeks in geïntegreerd kunnen worden. De politieke vertegenwoordigers van Vlaanderen in het permanent overlegorgaan zijn betrokken bij de werkgroepen binnen MAKE 2025-2030 en kunnen zorgen voor afstemming met en terugkoppeling aan de overlegorganen van Klimaatsprong voor de Industrie. <u>P. 57-58 Programmanota:</u> Nieuw punt '7.3 Prioriteiten op het vlak van governance en communicatie 2026' werd toegevoegd aan de programmanota: Een goede afstemming en informatiedoorstroming organiseren tussen de initiatieven die worden voorbereid en opgevolgd binnen de werkgroepen van MAKE 2025-2030 en het permanent overlegorgaan, dit via de politieke vertegenwoordigers en leden van het permanent overlegorgaan die ook actief zijn in MAKE 2025-2030.
--	--	---	--

			<u>P. 53 Programmanota:</u> Aan punt '6.2.3. Participatief traject voor het bepalen van de infrastructuurbehoeften' wordt toegevoegd: Dit betekent ook dat een participatief traject actieve betrokkenheid vraagt van de verschillende belanghebbenden, waaronder infrastructuurbeheerders, grote industriële clusters, grote kmo-zones en Vlaamse departementen en agentschappen waaronder de departementen Omgeving en Mobiliteit en Openbare Werken, het Vlaams Energie en Klimaatagentschap en VLAIO. Een participatief traject dient daarnaast ook rekening te houden met recente beleidsontwikkelingen zoals onder meer de actualisatie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. <u>P. 48 Programmanota:</u> Aan punt '6.1.4.2.3. Elimineren van regelgevende barrières voor innovatieve doorontwikkeling' wordt toegevoegd: In 2026 zal het departement Omgeving een aanpak ter ondersteuning van innovatieve technologieën en (de bredere) industriële transformatie ontwikkelen en deze toepassen via begeleiding bij vergunningen.
		De interne en externe communicatie-inspanningen worden opgedreven. De informatieverstrekking gebeurt via een regelmatige nieuwsbrief met een update over de acties en realisaties van het programma. We nemen de input inzake externe communicatie mee ter inspiratie van ons communicatieplan (punt 20).	<u>P. 57-58 Programmanota:</u> Aan het nieuw 'punt 7.3 Prioriteiten op het vlak van governance en communicatie 2026' werd volgende paragraaf toegevoegd: Om de voortgang en effectiviteit van de transitie-inspanningen op een gestructureerde en transparante wijze zichtbaar te maken, zal VLAIO een communicatieplan uitwerken waarin volgende communicatiekanalen opgenomen zullen worden: - Evenement om programmanota Klimaatsprong voor de Industrie te lanceren voor een ruime doelgroep van stakeholders, - Update met informatie naar brede doelgroep stakeholders,

			- Uitgewerkte webpagina's met informatie over de werking en acties van Klimaatsprong voor de Industrie naar brede doelgroep, - Jaarlijkse voortgangsrapportage (mededeling aan de Vlaamse Regering) die ontsloten wordt naar een brede doelgroep, - Jaarvergadering voor stakeholders permanent overlegorgaan en klankbordgroep.
Minaraad p.14.	Integratie doelen Verduidelijk en werk de dubbele doelstelling (koolstofarm en competitief) uit in de prioriteiten, met concrete parameters.	Dit is reeds de opzet van de actie 'Voortgang van de industriële transitie monitoren', een rapport dat op basis van de indicatoren van beide aspecten (klimaat en competitiviteit) zal worden opgezet en als prioritaire actie is voorzien in 2026. De parameters van de geactualiseerde roadmapstudie vormen daarbij al een eerste belangrijke input.	-
Minaraad p.15.	Circulaire economie: Benader circulariteit breder in prioriteiten en stem af met 'Vlaanderen Circulair'.	We initiëren vanuit VLAIO bij toetreding van de OVAM, een overleg om een optimale afstemming te voorzien van diverse projecten en initiatieven.	<u>P. 57 Programmanota:</u> Nieuw punt '7.3 Prioriteiten op het vlak van governance en communicatie 2026' werd toegevoegd aan de programmanota: - Het voorbereiden van de intrede van de twee havens (PoAB en NSP) in het permanent overlegorgaan die ook een uitgebreid portfolio van initiatieven hebben wat kan leiden tot een interessante afstemming in het kader van synergie en complementariteit met de acties van de programmanota, vooral in het kader van energie en infrastructuur. - Het voorbereiden van de intrede van de OVAM, waarbij we wensen te exploreren hoe de samenwerking met Vlaanderen Circulair en eventueel andere initiatieven best vorm krijgt, met als focus circulariteit en klimaat, en dit voor de drie betrokken sectoren.
Minaraad p.15.	Financiële inschatting: Maak een transparante financiële raming voor prioritaire projecten 2026-2030. Gebruik niet-militair budget van de Belgische NAVO-norm om deze infrastructuur mee te	Klimaatsprong voor de Industrie heeft geen toegewijd budget op dit moment. Dit zou een meerwaarde kunnen zijn voor de werking van Klimaatsprong voor de Industrie. Maar dit is nu niet het geval.	-

	bekostigen. Communiceer helder en met respect voor privacy over deze uitgaven.	De werkmiddelen voor de studies en personeel worden aangerekend op de werkmiddelen van VLAIO. Anderzijds is het zo, dat bij de acties die Klimaatsprong voor de Industrie voorbereidt, zoals het onderzoek naar nieuwe financieringsmogelijkheden of instrumenten, het niet altijd a priori mogelijk is een budget te bepalen. Ook de manier van vastleggen in de begroting van een actie bepaalt mede het nodige budget. Als de instrumenten gekend zijn en gebaseerd zijn op marktanalyse, benchmarking, regelgevend kader en de noden van de industrie, kan een onderbouwde nota aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd. Via VLAIO wordt continu gemonitord op welke fondsen bedrijven en investeringsprojecten beroep kunnen doen, ook op EU-niveau. Deze input nemen we mee bij het accountmanagement dat VLAIO opzet voor de bedrijven met de grootste uitstoot.	
Minaraad p.16.	Menselijk kapitaal: Investeer in eerste instantie in opleiding en vervolgens in, reconversie. Stem hierbij af met de <i>'Net-Zero Academies</i> en CRMA.	In het Vlaams industrieplan dat van toepassing is op de hele industrie, zijn reeds een aantal acties opgenomen onder de actie 'Talent en Werk'. Inzetten op talent en vaardigheden is van essentieel belang. Toch behoudt Klimaatsprong voor de Industrie het bij de huidige focus, temeer omdat andere agentschappen en departementen reeds actief zijn op het sociale thema en daarrond al andere overlegfora bestaan met de juiste experts rond de tafel.	
Minaraad p.17.	Energie en infrastructuur: Stem de keuze en uitbouw van koolstofneutrale energiebronnen en infrastructuur beter af en vertaal beleidsmatig in de reeds bestaande scenario's en transitiepaden (roadmapstudie en externe studies).	Deze input nemen we mee bij de uitwerking van de actie 'Voortgang van de industriële transitie monitoren'.	-

Minaraad p.18.	Financiering van infrastructuur Herdenk de financiering van infrastructuurwerken. Vermijd daarbij een onevenredige impact op verbruikersgroepen en de aantrekkelijkheid van elektrificatie.	In het kader van Make 2025-2030 is een werkgroep Energie, waarbij men ook kijkt naar infrastructuur opgestart, waarin politieke vertegenwoordigers van Vlaanderen zetelen die ook aan het permanent overlegorgaan deelnemen. Op die manier is afstemming verzekerd.	-
Minaraad p.18.	CCU/S Actualiseer de beleidsvisie voor CCU/S en koppel die met de bijbehorende prioriteiten. Versnel de elektrificatie door de gekende hindernissen weg te werken.	Klimaatsprong voor de Industrie wenst graag betrokken te worden bij een eventuele actualisatie van de CCU/S visie, waarvoor het initiatief ligt bij VEKA.	-
Minaraad p.19.	Biomassa en logistiek Houd in biomassa-studies expliciet rekening met vraag-aanbod, weeg af met biodiversiteit en ontwikkel een roadmap voor logistieke ketens.	Deze input nemen we mee bij het formuleren van de opdracht van de studie. Deze actie zal wellicht in 2027 opgestart worden.	-
VARIO p.9.	Klimaatsprong voor de Industrie is een noodzakelijk initiatief, en vanwege zijn unieke opzet het goede vehikel om de tweeledige doelstelling rond de klimaattransitie aan te pakken, met name de transitie naar koolstofneutraliteit, zonder aan competitiviteit in te boeten, zijn werking mag echter niet vrijblijvend zijn.	Het programma is niet vrijblijvend. Het maakt o.m. deel uit van het Vlaams Regeerakkoord en het Vlaams industrieplan. Het programma wordt aangestuurd door het permanent overlegorgaan. De leden zijn ook actief betrokken bij het trekken en begeleiden van specifieke projecten.	-
VARIO p.10.	De 'sense of urgency' komt te weinig tot uiting in de programmanota en vereist ingrijpender acties en aan een veel hoger tempo dan de voorgestelde aanpak. In functie van snelle actie is het in eerste instantie nodig om te weten waar vandaag de grootste struikelblokken zitten, daarin te prioriteren en, indien nodig, bewarende maatregelen te treffen.	De Vlaamse Regering nam in maart 2025 het Vlaams industrieplan aan, dat inspeelt op de uitdagingen die van belang zijn voor de hele Vlaamse industrie. De struikelblokken voor de klimaattransitie zijn geïdentificeerd tijdens de update van de roadmapstudie, waarop de programmanota is gebaseerd.	-
VARIO p.11.	Energie is cruciaal en moet een volwaardige plaats krijgen in	De opstart van de actie 'Aan discussies over betaalbare en beschikbare energie vanuit	-

	Klimaatsprong voor de Industrie. Daarom moet de werkgroep energie zo snel mogelijk worden opgestart, die dan in samenspraak met energie-experten en -bedrijven de nodige acties kan uittekenen.	bevoegdheden Vlaams gewest bijdragen' is in volle voorbereiding. In dat kader zal ook al in het najaar van 2025 een projectgroep opgestart worden.	
VARIO p.12.	Koken kost geld: Klimaatsprong voor de Industrie kan ook budgettair niet vrijblijvend zijn. Een structurele budgettaire aanpak is nodig, waarbij de heel diverse aard en grootteorde van de nodige financiële middelen moet meegenomen worden, en niet "alle heil" mag verwacht worden van innovatiemiddelen. De vraag stelt zich dan ook hoe de Vlaamse Regering daarmee wenst om te gaan in deze tijden van schaarse middelen.	Klimaatsprong voor de Industrie heeft geen toegewijd budget op dit moment. Dit zou een meerwaarde kunnen zijn voor de werking van Klimaatsprong voor de Industrie. Maar dit is nu niet het geval. De werkingsmiddelen voor de studies en personeel worden aangerekend op de werkingsmiddelen van VLAIO. Anderzijds is het zo, dat bij de acties die Klimaatsprong voor de Industrie voorbereidt, zoals het onderzoek naar nieuwe financieringsmogelijkheden of instrumenten, het niet altijd a priori mogelijk is een budget te bepalen. Ook de manier van vastleggen in de begroting van een actie bepaalt mede het nodige budget. Als de instrumenten gekend zijn en gebaseerd zijn op marktanalyse, benchmarking, regelgevend kader en de noden van de industrie, kan een onderbouwde nota aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd. Via VLAIO wordt continu gemonitord op welke fondsen bedrijven en investeringsprojecten beroep kunnen doen, ook op EU-niveau. Deze input nemen we mee bij het accountmanagement dat VLAIO opzet voor de bedrijven met de grootste uitstoot.	-
VARIO p.12.	(Complementaire) samenwerking en afstemming tussen de beleidsniveaus is meer dan ooit noodzakelijk. De gespiegelde regeringen op Vlaams en federaal niveau bieden hier nu een	Er is samenwerking voorzien binnen het inter-federale platform Make 2025-2030. Zoals het Vlaams industrieplan stelt, zet Vlaanderen de schouders onder de 'MAKE 2030' –	-

	kans om dit aan te pakken. De versnipperde bevoegdheden over beleidsniveaus mag echter geen excuus zijn om op Vlaams niveau te talmen.	agenda en werkt ze samen met de federale overheid aan een samenhangend en gecoördineerd beleid.	
VARIO p.13.	De programmanota zet een stap in de goede richting naar transversaal werken maar het mag niet bij woorden en louter afstemming in beleidsdocumenten blijven. Het moet gaan over effectieve integratie van doelstellingen en initiatieven en mensen. Deze transversale aanpak moet ook in de praktijk aanwijsbaar zijn en worden gemonitord en eventueel bijgestuurd. De samenwerking mag niet op individuen berusten maar zou moeten geformaliseerd worden.	De samenwerking krijgt concreet vorm via de projecten en aansturing in het permanent overlegorgaan, waarvan de samenstelling bekrachtigd is door de Vlaamse Regering. De organisaties zijn daarbij formeel aangeduid in het permanent overlegorgaan, vanuit hun potentiële bijdrage en impact om problemen aan te pakken of oplossingen te realiseren op het terrein.	-
VARIO p.14.	Overweeg een gemengd/gepooled team vanuit verschillende betrokken beleidsdomeinen om het coördinerend orgaan te versterken.	De samenwerking krijgt concreet vorm via de projecten en aansturing in het permanent overlegorgaan, waarvan de samenstelling bekrachtigd is door de Vlaamse Regering. De organisaties zijn daarbij formeel aangeduid in het permanent overlegorgaan, vanuit hun potentiële bijdrage en impact om problemen aan te pakken of oplossingen te realiseren op het terrein.	-
VARIO p.14.	Werk het evaluatiekader verder uit en maak nu vooral werk van goede KPI's. Houd hierbij ook rekening met de competitiviteit en focus niet enkel op het klimaataspect.	Dit is reeds de opzet van het voortgangsrapport dat op basis van indicatoren van beide aspecten (klimaat en competitiviteit) zal worden opgezet en als prioritaire actie is voorzien in 2026. De input wordt meegenomen naar de werkgroep.	-
VARIO p.15.	Talent is broodnodig en gaat veel ruimer dan Klimaatsprong voor de Industrie.	In het Vlaams industrieplan dat van toepassing is op de hele industrie, zijn reeds een aantal acties opgenomen onder de actie 'Talent en Werk'. Inzetten op talent en vaardigheden is van essentieel belang. Toch behoudt Klimaatsprong	

		voor de Industrie het bij de huidige focus, temeer omdat andere agentschappen en departementen reeds actief zijn op het sociale thema en daarrond al andere overlegfora bestaan met de juiste experts rond de tafel.	
VARIO p.15.	VARIO verwelkomt de groeiende aandacht voor valorisatie bij de Moonshot . De voorstellen voor vertaling naar hogere TRL's zijn stappen in de goede richting, maar de raad pleit voor een meer gedurfde aanpak en raadt aan inspiratie te zoeken bij buitenlandse initiatieven.	Deze input wordt meegenomen naar de werkgroep Innovatie, in het kader van de actie 'Advies formuleren om het Moonshotprogramma te versnellen'.	-
VARIO p.16.	Contracts for Difference (CfD) zijn een goed transitie-instrument om duurzame investeringsprojecten te versnellen maar vragen voortdurende monitoring op mogelijke marktverstoring. Een <i>sunset</i> clause waarbij op voorhand al wordt ingecalculeerd wanneer dit wordt stopgezet, zou dit risico kunnen ondervangen.	Deze input wordt meegenomen naar de werkgroep transitie-instrument, in het kader van de actie ' <i>Contracts for Difference</i> instrument evalueren'.	-
VARIO p.17.	Voor actieve ondersteuning van Vlaamse bedrijven en onderzoeksinstituten voor deelname aan EU-onderzoeksprogramma's en EU-steunmechanismen verwijst VARIO naar zijn advies 31 'Optimaal wegen en inspelen op het onderzoeks-, innovatie- en industriebeleid van de EU' (september 2023).	Deze input wordt meegenomen naar de werkgroep Innovatie, in het kader van de actie 'Programma voor overbruggen van <i>Valley of Death</i> voor innovatie uitwerken'.	-